

Optimaliseer op korte termijn de voedingsbodemp van het Nederlandse startupklimaat – snelle implementatie van de aandelenoptieregeling is noodzakelijk

Inbreng ONL voor Ondernemers bij het Rondetafelgesprek 'De rol van medewerkersparticipatie in het startupklimaat' op 17 maart 2022 van 16.45 tot 19.45 uur

Startups zijn de toekomstige parels van Nederland. De, op een slaapkamer opgerichte, startup kan zomaar eens de nieuwe DSM of ASML van morgen worden. Dat een startup voor een langere periode bestaat of doorgroeit naar een scale-up is geen vanzelfsprekendheid. Startups zijn innovatieve bedrijven met een relatief hoog investeringsrisico. Een dusdanig hoog risico dat, naast de markt, ook overheidsondersteuning nodig is in de vorm van financiële steun, fiscale regelingen en een aantrekkelijke voedingsbodem met groeimogelijkheden.

Werknemersparticipatie is voor innovatieve MKB-ondernemers als bijvoorbeeld startups en scale-ups belangrijk. Ondernemers, in welke sector dan ook, hebben instrumenten nodig om ambitieuze werknemers aan te nemen of te behouden. Veelal kan dit worden geregeld met een hogere financiële beloning. Ondernemers in de startup of scale-ups hebben veelal niet de liquiditeitspositie om te investeren in duur personeel. Om toch de noodzakelijke groei door te kunnen maken zoeken deze MKB-ondernemers naar andere mogelijkheden om medewerkers te binden en om een bepaalde mate van loyaliteit te creëren.

Het onderwerp voor het rondetafelgesprek ziet toe op medewerkersparticipatie in het startupklimaat. ONL staat in dit licht stil bij de aangehouden wet Aandelenoptieregeling. Een wetsvoorstel bedoeld om de medewerkersparticipatie via aandelen te vergroten. Tevens wil ONL van de gelegenheid gebruik maken om een breder probleem te duiden binnen het Nederlandse startupklimaat; overheidsinvesteringen die niet bij de juiste categorie startups terecht komen waardoor veel startups niet doorgroeien naar scale-ups en startups die, na Nederlandse overheids- en private investeringen, verdwijnen naar het buitenland.

Wet Aandelenoptieregeling

In het kort; wat is de wet Aandelenoptieregeling ook alweer?

Het wetsvoorstel Aandelenoptieregeling voorziet in een andere fiscale behandeling van het aandelenoptierecht. Daar waar aandelen op dit moment nog in de heffing worden betrokken op het moment waarop het optierecht wordt omgezet in aandelen, wordt een keuzeregeling voorgesteld waarbij het heffingsmoment wordt verschoven naar het moment van verhandelbaarheid. ONL is voorstander van een andere fiscale behandeling van aandelen. De nieuwe aandelenoptieregeling kan werken in het Nederlandse MKB aantrekkelijker maken en het kan werkgevers ondersteunen bij het versterken van de concurrentiepositie. Het verhoogt de loyaliteit van de werknemers ten opzichte van de werkgever. Het voordeel van deze manier van werknemersparticipatie is dat je de werknemer aan je bedrijf bindt, zonder dat het ten koste gaat van de liquiditeit van de onderneming, zoals bij een hoog salaris of bonus.

Bij het Belastingplan 2022 heeft uw Kamer, op verzoek van de toenmalig staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst, de wet Aandelenoptieregeling niet in stemming gebracht. Bij uw Kamer was er twijfel over de verhouding van het wetsvoorstel tot de uitvoeringslasten voor

de Belastingdienst en de bruikbaarheid van de wet voor grote bedrijven die daarmee een bepaalde beloningsvorm door uitkering in aandelen zouden kunnen hanteren voor de top van het bedrijf. De twijfel in uw Kamer en de daaropvolgende onterecht gezaaide twijfel bij de staatssecretaris waren dusdanig dat het kabinet momenteel het wetsvoorstel opnieuw beoordeelt en bekijkt of er een mogelijkheid bestaat om een cap aan te brengen zodat echt alleen het MKB en kleine startups gebruik kunnen maken van de aandelenoptieregeling. Voordat het kabinet op dit punt een besluit kan nemen is toetsing op basis van de staatssteunregels nodig door de Europese Commissie.

ONL herkent de achterliggende boodschap van uw Kamer over een te summier onderbouwd wetsvoorstel. Het wetsvoorstel is op detailniveau beperkt inzichtelijk, en al sinds de internetconsultatie maakt ONL dit punt. Tegelijkertijd is de twijfel van uw Kamer over de evenredigheid van de uitvoeringslasten bij de Belastingdienst en het onwenselijk gebruik van de regeling door beursgenoteerde bedrijven niet terecht en worden hiermee MKB-ondernemers in de startupsector nog verder op achterstand gezet ten opzichte van buitenlandse concurrenten. De middelen voor nieuwe startups zijn voor nog een langere periode ontoereikend om ambitieuze werknemers aan te trekken. En de opties voor Nederlandse MKB-bedrijven tot medewerkersparticipatie is al zeer beperkt; Nederland bungelt onderaan in de lijstjes in vergelijking met andere relevante landen. Nederland moet daadwerkelijk op korte termijn zeer ambitieuze stappen zetten willen wij de internationale concurrentieslag niet verliezen.

Tegelijk dient een goed klimaat voor medewerkersparticipatie niet alleen startups, maar dalen de lusten breder neer in de samenleving. De betrokkenheid van medewerkers bij het bedrijf wordt met medewerkersparticipatie vergroot. Dit leidt naar verwachting tot ook een grotere socialere betrokkenheid bij projecten die direct of indirect het bedrijf raken. Denk aan sociale aspect als de leefomgeving van inwoners of een stimulans in de lokale verenigingen.

De kans dat een Nederlandse startup de eerste 10 jaar overleefd is 25%. Startups kennen een groot risicoprofiel, waardoor de kans op overleven kleiner is. De startups zijn afhankelijk van investeerders, van personeel en de vraag naar -en de toegevoegde waarde van- de innovatie. In het licht van de huidige krappe arbeidsmarkt met grote personeelstekorten vormt de aandelenoptieregeling een aantrekkelijke optie met het oog op de bedrijfscontinuïteit.

Aandacht voor betere medewerkersparticipatie is cruciaal en hoognodig. Een eerste stap is nu het met spoed oppakken en implementeren van de wet aandelenoptieregeling. Tussen het besluit tot aanhouden van het wetsvoorstel en het rondetafelgesprek zitten inmiddels enkele maanden. ONL had graag gezien dat het nieuwe kabinet het wetsvoorstel met meer spoed en flexibiliteit had opgepakt, zeker omdat het zo een relevant instrument is voor de Nederlandse startup-ondernemers en het Nederlandse startupklimaat. Een aanvullende (fiscale) duiding over hoe de wet daadwerkelijk uitpakt was voldoende geweest. Daarom de oproep aan uw Kamer en het kabinet om echt te streven naar de implementatiedatum van 1 juli 2022 van het wetsvoorstel Aandelenoptieregeling.

Tot slot op dit punt is medewerkersparticipatie wat ONL betreft breder dan alleen de wet Aandelenoptieregeling. Medewerkersparticipatie doelt op activiteiten en maatregelen om medewerkers deel te laten nemen aan een bepaald initiatief om een gemeenschappelijk doel

te bereiken. Het kan ondernemingen positief stimuleren en draagt bij aan gemotiveerdere medewerkers. Daar waar de aandelenoptieregeling alleen vanuit fiscaal oogpunt medewerkersparticipatie benadert is ONL overtuigt van de kansen van ook meer sociale vormen van medewerkersparticipatie zoals arbeidsverhoudingen, verdere ontwikkel- & leermogelijkheden en de maatschappelijke verantwoordelijkheden van ondernemingen richting de lokale gemeenschap, gemeente of provincie. Initiatieven als deze lopen breed door de maatschappij, daarom de suggestie tot het doen van breder onderzoek naar ook andere, niet-fiscale vormen van medewerkersparticipatie. Net zoals de genoemde fiscale optie om medewerkersparticipatie te stimuleren kan ook dit van toegevoegde waarde zijn voor Nederlandse innovatieve MKB-bedrijven als familiebedrijven, startups en scale-ups.

Gebrek aan doorgroeimogelijkheden voor Nederlandse startups in de vroege-fase

Zoals aangegeven lijkt het Nederlandse startupklimaat achter te lopen bij het startupklimaat in veel concurrerende landen. Eén aspect is de gebrekkige mate van het kunnen betrekken van medewerkers via medewerkersparticipatie met de aandelenoptieregeling. Een ander onderwerp wat niet zozeer toeziet op het onderwerp van het rondetafelgesprek, maar minstens zo belangrijk is voor het Nederlandse startupklimaat is het investeringsvraagstuk. Juist omdat dit vraagstuk zo cruciaal is voor een goed functionerend Nederlands startupklimaat wil ONL het toch graag benoemen.

In 2021 is er voor 5,3 miljard euro aan durfkapitaal geïnvesteerd in Nederlandse startups. Dit is ruim 3x zoveel als de 1,7 miljard euro die in 2020 in Nederlandse startups is geïnvesteerd. De verwachting is dat de stijgende lijn zich in 2022 voortzet. De groei in investeringen lijkt aan de ene kant een goede ontwikkeling, maar toont tegelijkertijd het hiaat in het Nederlandse startupklimaat. In Nederland groeit, ondanks de gigantische hoeveelheid beschikbare kapitaal, maar 16% van de startups door naar scale-ups. De bijdrage van Nederlandse investeerders in Nederlandse startups stijgt minder ten opzichte van de bijdrage van buitenlandse (vooral Amerikaanse) investeerders. Het gevolg is dat groei en innovatie niet in Nederland blijft, maar onder druk van buitenlandse investeerders zijn weg vindt naar concurrerende landen, daar waar de investeerders zitten. De Nederlandse overheid moet inzetten op meer Nederlandse investeringen in Nederlandse startups en op het vergroten van het aantal startups dat uiteindelijk doorgroeit naar scale-ups.

Dat begint bij de keuzes tot investeringen die worden gemaakt door de overheid en semi-overheidsorganisaties als de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) en RVO. Investeren in startups staat gelijk aan het nemen van risico. Daar waar private investeerders altijd relatief op 'safe' spelen rond het investeren in startups, zit er bij de overheid of bij semi-overheidsorganisaties geen direct verdienvermogen achter. De overheid moet (en kan) de ruimte nemen om grotere risico's te nemen dan nu gebeurt, in de hoop dat de nieuwe startup van vandaag de innovatieve startapparel van morgen wordt met een significante bijdrage aan BV Nederland. Daar waar de overheid bij nieuwe startups in de vroege fase zou moeten investeren, blijkt dat de overheid vooral investeert in startups die al goed en wel op weg zijn. Het leidt ertoe dat Nederland aansluit in een langere rij met investeerders en één van de vele investeerders is, waardoor voor de startup Nederland niet van doorslaggevende waarde is. De overheid investeert in een Nederlandse startup wat nooit een Nederlands scale-up zal worden. Investeren met belastinggeld loopt, op het moment dat het interessant wordt

rond het innen van belasting alsmede het behoud van innovatie, weg naar het buitenland. De overheid wil en durft niet een groter risico te nemen, terwijl juist de overheid de stap moet zetten om het Nederlandse startupklimaat te verbeteren en om zo een stimulans te geven aan onze concurrentiepositie.

ONL is van mening dat de overheid het publieke investeringsvermogen voor startups en scale-ups beter kan inzetten. De gelden moeten, door onder andere overheid, ROM's en RVO, écht beschikbaar worden gesteld voor seedkapitaal in de vroege fase. Voor nieuwe startups met een relatief groot risico. Daarnaast is het bij dit soort investeringen belangrijk om te kijken naar de toegevoegde waarde van de startup voor heel Nederland. Nu wordt nog te veel het belang van de regio of provincie geprevaleerd waardoor er een concurrentiestrijd ontstaat om de startup tussen verschillende provincies. Uiteindelijk moeten Nederlandse startups concurreren met startups uit andere landen en in mindere mate met een Nederlandse startup uit een andere provincie. Er moet niet alleen meer geïnvesteerd worden in vroege-fase startups op zoek naar seedkapitaal, maar ook in een betere samenwerking tussen provincies met het Nederlandse belang voorop.

Naast het beter inzetten van overheidsinvesteringen is het zaak dat de overheid werk maakt van het aanjagen van Nederlandse private investeringen. De omvang van het Nederlandse investeringskapitaal is groot. Tegelijkertijd weten de investeringen nog onvoldoende de weg te vinden naar de snelgroeiende bedrijven als startups en scale-ups. Het moet aantrekkelijker worden gemaakt om met vermogen te investeren in startups. Het uiteindelijke doel is een startup- en scale-upklimaat wat gericht bijdraagt aan het toekomstig Nederlands verdienmodel. Hierbij denkt ONL specifiek aan fiscale regelingen die in het buitenland hun succes reeds hebben bewezen. Een voorbeeld is de Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS) in het Verenigd Koninkrijk¹. Een regeling waardoor investeerders die maximaal 200.000 euro investeren in een startup (en 1 miljoen voor een regulier bedrijf) een belastingaftrek kunnen krijgen.

Tot slot

Nederland heeft in theorie een goede voedingsbodem voor startups en scale-ups. Nieuwe startups kunnen eenvoudig worden opgericht, er is binnenlands én buitenlands kapitaal beschikbaar om door te groeien en de Nederlandse infrastructuur is aantrekkelijk voor het aantrekken van personeel. De praktijk is weerbarstig. ONL ziet een overheid die tracht in te zetten op een optimalisatie van het startup- en scale-upklimaat, maar door een gebrek aan daadkracht, kennis en instrumenten dit niet kan realiseren. Grote en belangrijke eerste stappen tot de genoemde optimalisatie kunnen gezet worden met het spoedig implementeren van de wet Aandelenoptieregeling en meer aandacht voor het investeringsvraagstuk. Om de concurrentieslag niet te verliezen, om niet de nieuwe parels van morgen kwijt te raken, is een verandering in denken nodig, maar bovenal in handelen.

¹ <https://www.gov.uk/guidance/venture-capital-schemes-apply-to-use-the-seed-enterprise-investment-scheme>